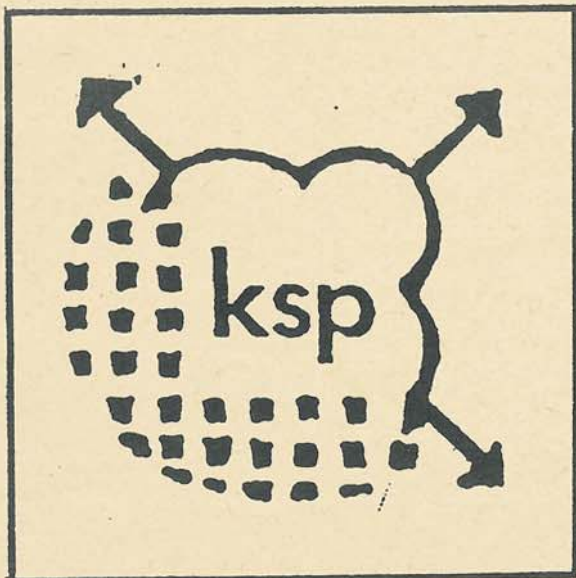
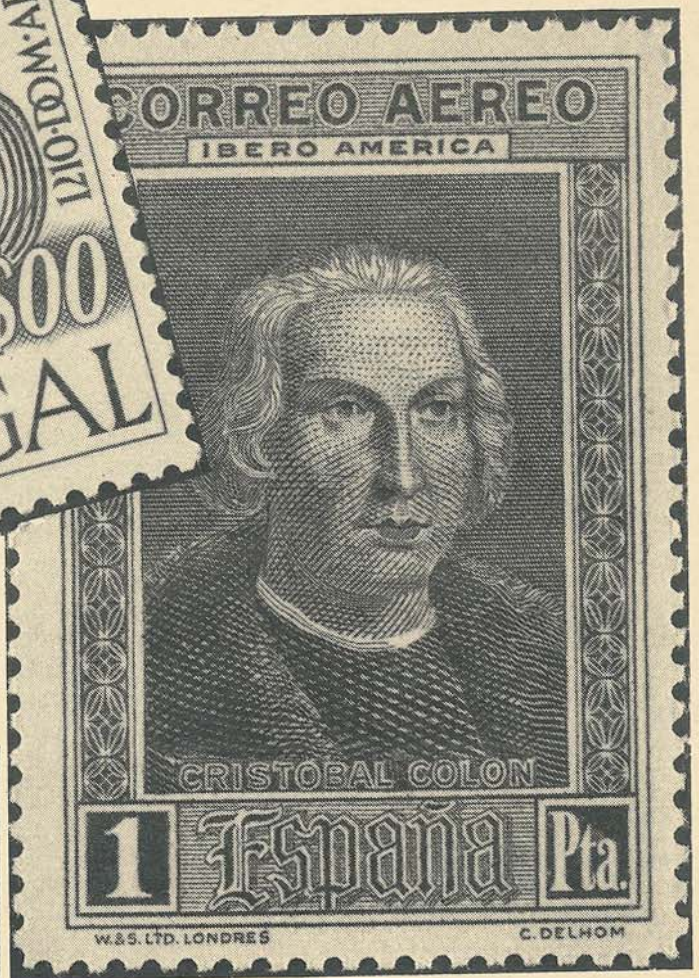

IBERIA

kontaktgroep

spanje ~ portugal

Van het secretariaat

Op **zaterdag 25 september 1999** zal een bijeenkomst plaatsvinden in het Bondsbureau, Zeelantlaan 11 te Utrecht.

Telefoon zaal: 030 - 2800.128.

De zaal is vanaf 10.00 uur beschikbaar.

Aanvang van de bijeenkomst : 11.00 uur.

Koffie en belegde broodjes zijn aldaar -tegen betaling- aanwezig.

De zaal in Utrecht is te bereiken:

- Per auto: vanaf richting Arnhem op snelweg na Bunnik afslag "Utrecht-Nieuwegein-Hilversum-Breda". Afrit "Utrecht/Jaarbeurs". Beneden meteen rechts (Europalaan) en meteen weer linksaf "Hollantlaan". Daarna tweede straat - na pleintje - rechtsaf(Zeelantlaan); Vanaf richting Den Haag bij verkeersplein "Oudenrijn" richting Arnhem/Utrecht aanhouden. Kort daarna richting/afslag Houten/Utrecht en na de brug over het Amsterdam-Rijnkanaal de afslag "Utrecht/Jaarbeurs"(afrit 17). Onderaan afrit linksaf de Europalaan op. Onder viaduct door links "Hollantlaan". Daarna tweede straat - na pleintje - rechtsaf(Zeelantlaan);

- Per openbaar vervoer: Met de trein vanaf Utrecht CS. Sneltram Nieuwegein, halte "Kanaleneiland-Zuid" of vanaf CS met bus 7 tot eindpunt.

Ook tijdens deze bijeenkomst vindt de gebruikelijke veiling plaats (de kavellijst wordt begin september verzonden). Schriftelijk bieden: de leden die niet in de gelegenheid zijn de bijeenkomst bij te wonen, hebben de mogelijkheid om schriftelijk te bieden. De biedbriefjes dienen uiterlijk een dag voor de veiling(bijeenkomst) aanwezig te zijn bij de veiling-administratie.

Volgende (speciale) bijeenkomst

De volgende bijeenkomst worden gehouden op :

zaterdag 20 november 1999 te Utrecht (Spaanse dag!!)

Iberia evenementen agenda

In deze rubriek vestigen wij graag uw aandacht op grote nationale- en internationale tentoonstellingen en evenementen die georganiseerd worden m.b.t. de SPAANSE en PORTUGESE filatelie, zowel in binnen- als buitenland. Wellicht kunt u deze informatie gebruiken bij het plannen van uw volgende (vakantie-)reis. Als u bijdragen voor de agenda hebt, kunt u deze insturen aan Hans Vinkenborg.

1999

20 november 1999

In navolging op de zeer succesvolle Portugese dag van KSP, die in november 1998 is gehouden, zal nu op deze dag een bijeenkomst plaatsvinden geheel gewijd aan Spanje! De organisatie hiervan ligt weer in handen van Koos Fase. Blokkeer deze datum tijdig in uw agenda!!

2000

7 tot 15 oktober 2000

Grote filatelistische wereldtentoonstelling ESPAÑA 2000, te houden in Madrid onder auspiciën van de FIP in het Pabellón de Cristal de la Casa de Campo de Madrid. De tentoonstelling is gewijd aan het feit dat Spanje 150 jaar postzegels gebruikt en aan nog niet bekend gemaakte onderwerpen. Er zal een tentoonstelling met tussen de 3.000 en 4.000 kaders worden gehouden, een wedstrijd in alle klassen, er zijn commerciële stands, promotie, etc. Dit wordt een grootse en belangrijke filatelistische gebeurtenis; blokkeer deze data vast in uw agenda!!

OPROEP!!

Wij hebben het voornemen om ons op deze tentoonstelling als KSP te presenteren als er genoeg leden naartoe gaan. Nadere bijzonderheden hierover volgen nog. Verschillende leden hebben zich in de laatste vergadering van april al geïnteresseerd getoond voor een bezoek aan deze tentoonstelling. Als u ook overweegt te gaan, laat dit dan even weten aan het bestuur, zodat wij iets kunnen gaan plannen en coördineren.

Verslag Ledenvergadering april 1999

Er zijn 21 leden aanwezig. Het plotselinge overlijden van Kick Minderaa wordt door de vergadering als een groot verlies gevoeld en men stemt in met het voorstel om hem postuum tot erelid te benoemen. De vergadering vindt dat dit eigenlijk zelfs eerder had moeten.

Frits van Beekum wordt als nieuwe voorzitter gekozen en Hans Vinkenburg als vice-voorzitter. Hans Vinkenburg wordt tevens herkozen als penningmeester. Wietze Hoogeveen en Jan de Lange worden als bestuursleden herkozen.

De voorgestelde contributieverhoging tot € 18,- of fl. 40,- wordt per 1 januari 2000 geaccepteerd.

Er wordt vanuit de vergadering voorgesteld om propaganda te voeren in de grensstreken met België en Duitsland.

Tijdens de vergadering klaagt men over het rondzendverkeer. Niet iedereen is daar tevreden over. De vereniging wil eventueel zelf een rondzenddienst opzetten, doch daar is/zijn (een) vrijwilliger(s) voor nodig. Wie meldt(melden) zich aan?

Voor het gezamenlijk bezoeken van de internationale tentoonstelling Espana 2000 melden zich een aantal leden aan. De aanmelding staat nog steeds open (zie ook ons rubriek 'evenementen')..

JAARVERSLAG SECRETARIS 1998

ALGEMEEN

Op veel terreinen was onze vereniging het afgelopen jaar met promotie aanwezig. De belangstelling is nog steeds groeiende, hetgeen dan ook uit het aantal nieuwe leden blijkt.

Na een lange voorbereiding verscheen het boekwerkje "Echtheidskenmerken van de Spaanse postzegels". Tijdens de themabijeenkomst op 28 november 1998 werd het door Louis Zandbergen ten doop gehouden.

Voor de bestudering van de papiersoorten van de oude Portugese zegels werd een studiegroep opgericht.

BIJeenKOMSTEN

In 1998 werden weer 4 gezellige en ongedwongen bijeenkomsten in Utrecht gehouden. Het aantal aanwezigen varieerde van 16 tot 28. De November bijeenkomst had als thema Portugal. Enkele leden lieten

diverse kavels met Portugese zegels zien. Ook was het mogelijk de nieuwe uitgiften aan te schaffen. Er klonk fadomuziek en er waren versnaperingen en drankjes. Deze themabijeenkomst werd zeer gewaardeerd en zal in het nieuwe jaar (20 november 1999) navolging vinden met een Spaanse themadag.

BESTUUR

Het bestuur kwam tweemaal bijeen, waarbij onder andere werd gesproken over het nog aantrekkelijker maken van de bijeenkomsten; de houding van de vereniging ten opzichte van falsificaten; de uitgave van diverse boekwerkjes en de op te starten boekverkoop.

IBERIA

Hoewel iets vertraagd verscheen het blad weer 4 maal met een zeer gevarieerde inhoud. Het zijn echter wel steeds de zelfde schrijvers. Het insturen van kopij staat voor alle leden open!

LEDENBESTAND

1998 was een zeer succesvol jaar voor de vereniging. Er werden maar liefst 10 nieuwe leden ingeschreven. Op 31 december 1998 telde de contactgroep 91 leden.

Zoetermeer, 12 mei 1999

Henk Veen

Vraag en Aanbod

Vraagbaak

In deze rubriek 'vraagbaak' kunt u vragen of problemen aan de leden van Iberia voorleggen waarop u zelf geen antwoord weet. Dit kunnen vragen zijn met betrekking tot zegels, maar ook m.b.t. onbekende stempels, vreemde opdrukken, vermeende vervalsingen, literatuur, etc. Het staat vanzelfsprekend niet vast dat uw vraag of probleem zal worden opgelost, maar ... niet geschoten is altijd mis !!

Alhoewel de redactie van dit blad zijn best zal doen om d.m.v. een duik in de beschikbare literatuur een oplossing of een aanzet tot een oplossing van uw vraag of probleem te zoeken is het echt noodzakelijk dat iedereen die een plausibele oplossing voor de opgeworpen vragen kent zijn reactie doorgeeft aan **Frits van Beekum** (Portugal) of **Hans Vinkenburg** (Spanje). Bij voorkeur met een kort briefje en een afdruk van de zegel of het stempel. Daarom vragen wij uw actieve participatie: zonder uw inzendingen en reacties op de vragen zal deze rubriek niet tot bloei kunnen komen!! Uw reactie wordt dus zeer op prijs gesteld.

In de voorlaatste bijeenkomst vroeg Rob de Vries of wij meer wisten over de stempel 'PD' (in een cirkel) aangezien hij een zegel had met een dergelijk stempel. Een duik in de literatuur bleek nodig om de exacte betekenis op te diepen; deze is als volgt. Op 1 juli 1875 zijn de eerste reglementen van de UPU ('Union de Postes Universelles') in werking getreden waar een zeer groot aantal nationale posteries zich aan verbonden hebben verklaard. In die reglementen zijn allerlei zaken geregeld, zoals het vervoeren van internationale post en de vergoeding die men elkaar daarvoor moet betalen. Hierdoor kwam een eind aan de situatie dat ieder land afzonderlijk met elk ander land een (bilateraal) akkoord moest sluiten. Tussen sommige landen (o.a. Frankrijk, Engeland) waren al specifieke afspraken gemaakt over de verrekening van porto tussen die landen en had men bepaalde verdragsstempels ontwikkeld en in gebruik genomen die aangaven hoeveel er bij de grens moest worden verrekend. Een aantal van deze stempels zijn in 1876 algemeen ingevoerd onder de werking van het UPU verdrag. De meest voorkomende daarvan zijn de stempels 'PD', 'PP' en 'T'. Omdat ieder aangesloten land deze stempels is gaan gebruiken bestaan er vele variëteiten waarbij deze letters voorkomen in een rechthoekje, een vierkantje, een cirkel of een ovaal en de T stempel zelfs in een driehoekje; soms staan er punten achter de letters, soms niet. De betekenis van deze portostempels is als volgt:

- PP: Dit staat voor 'PORT PARTIELLEMENT PAYÉ, LE PORT PAYÉ AU DEPART JUSQU' AU DÉBARQUEMENT' ofwel 'PAID TO THE PORT OF ARRIVAL' en duidt op het feit dat de verzender van het poststuk de porto maar gedeeltelijk heeft betaald, namelijk TOT de haven van het land van bestemming. De rest van de porto moest de bezorgende postinstelling dus bij de bezorging van het poststuk zien te incasseren bij de geadresseerde.
- PD: Dit staat voor 'PORT PAYÉ JUSQU ' A DESTINATION' ofwel 'PAID TO DESTINATION'; in dit geval is dus de porto wel betaald tot aan de plaats van finale bezorging in het land van bestemming.
- T: Deze stempel betekend kortweg 'TAXE' ofwel strafporto en werd gebruikt als er te weinig porto of helemaal geen porto was betaald door de verzender, zodat de rest moet worden geïncasseerd bij de geadresseerde. Deze laatste stempel moet niet verward worden met de later vrij algemeen in gebruik genomen grote T-stempel in een cirkel die o.m. in de Spaanse kolonien Cuba en Puerto Rico gebruikt werd om aan te duiden dat het om een Telegraaf poststuk ging.

Voor een uitgebreide beschrijving van de achtergrond van de invoering

van het UPU verdrag en de onder dat verdrag gebruikte stempels verwijs ik u verder graag naar de literatuur, zoals 'La Poste Maritime Française' van Raymond Salles (10 delen, vooral deel 4 is voor de Spanje verzamelaars van veel belang) of naar 'Correos Maritimos Españoles' van Francisco Garay Unibaso (4 delen) of naar 'A Caribbean Neptune, the Maritime Postal Communications of the greater and lesser Antilles in the 19th Century' van Robert Stone. In deze 3 standaardwerken wordt het maritieme postverkeer beschreven in de vorige eeuw, vanuit een Frans, Spaans resp. Amerikaans perspectief.

Diverse KSP Berichten

De veilingmeester kan nog steeds veel **nieuw veilingmateriaal** gebruiken, vooral goed materiaal van Portugal! Heeft u nog overvloedige doubletten van goede kwaliteit of wilt u een deel van uw verzameling afstoten omdat uw aandacht zich nu richt op andere facetten van de Spaans en Portugese filatelie. Als dat zo is, zoek dan uw materiaal bij elkaar en geef het op de volgende bijeenkomst aan **Wietze Hoogeveen** of stuur het naar zijn huisadres dat vermeld staat op de binnenomslag van de voorzijde van dit blad. **Doen!**

Inlegvel Carlisten-zegel (pag. 44) voor boekwerkje "Echtheidskenmerken"

Bij dit exemplaar van IBERIA ontvangt u een inlegvel met daarop bladzijde 44 van onze publikatie "Echtheidskenmerken van de Spaanse Postzegels (1850 - 1900)".

Wij hebben namelijk onlangs gemerkt dat er bij de eerste druk een onjuistheid is binnengeslopen, en wel dat in plaats van de zegel 156, plaat 3 op bladzijde 44 de zegel van plaat 4 staat die ook op bladzijde 45 te vinden is. Omdat de kenmerken van de plaat 3 zegel u geheel zouden ontgaan, ontvangt u bijgaand de correcte bladzijde. Als het in uw bezit zijnde exemplaar van dit boek ook geen plaat 3 afdruk bevat, dan adviseren wij u om de bijgaande plaat 3 te plakken over de foute afdruk die u nu aantreft op bladzijde 44.

Het gesignaleerde probleem is opgelost bij de 2^e druk die wij inmiddels in

voorraad hebben. Als u de publikatie nog niet bezit doet u uzelf ernstig tekort. U kunt dit nog goed maken door f. 22,- te storten op girorekening 150.279 van KSP te Haarlem (niet-leden storten svp f. 30,-). Ook andere publikaties van de boekenlijst zijn nog volop te bestellen; indien u nadere informatie wilt over de bestelprocedure of de inhoud van de boeken kunt u contact opnemen met Hans Vinkenburg op javborg@ibmail.nl of op telefoonnummer 023-525.6681, na 20.00 uur).

Een bezoek aan het PTT museum

Begin februari jl. ben ik op bezoek geweest bij het PTT museum aan de Zeestraat 82 te Den Haag en hierbij leest u het verslag van dit bezoek. Zeer positief was de gastvrijheid waarmee je wordt ontvangen in de studiezaal, die alleen na een afspraak vooraf bezocht kan worden op donderdagen. Dit laatste, het feit dat men alleen op een donderdag kan langs komen, wordt door mij als negatief ervaren, want daardoor heeft het meer dan een jaar geduurd voordat ik een geschikte dag kon vinden om langs te gaan. En dan nog heb ik er een vakantiedag voor moeten opnemen.

Positief is dat de toegang tot de studiezaal en de bibliotheek gratis is. In de bibliotheek zijn o.m. de UPU circulaires van het prille begin af aan in te zien c.q. te kopiëren, maar verder heb ik daar geen bijzondere literatuur kunnen vinden die ik niet al kende. Daarbij dient u zich dan wel te realiseren dat mijn bezoek gefocust was op de Spaanse koloniën 'Antillas', 'Cuba', 'Puerto Rico' en 'Filipinas', zodat het al niet waarschijnlijk was dat ik als specialist op dat gebied iets bijzonders zou aantreffen. Voordat ik de collectie van de koloniën beschrijf, vermeld ik graag ook nog dat de collecties van Spanje en Portugal zelf tot de hoofdcollectie behoren die te bezichtigen is in het museum, als onderdeel van de permanente tentoonstelling.

In een kort bezoek aan de zaal waar deze zegels zijn opgehangen is mij echter gebleken dat de lichtsterkte - naar mijn mening - daar zodanig slecht is dat er volstrekt onvoldoende licht is om goed te kunnen zien wat daar precies is tentoongesteld. Deze collecties bleven voor mij dan ook letterlijk een duistere zaak. Dientengevolge heeft het onderstaande verslag alleen betrekking op de collecties die ik in de studiezaal heb bekeken van de genoemde koloniën.

Wat ik niet wist is dat het museum door een legaat sinds enige tijd in het bezit is van de zogenaamde 'De Castro' collectie, die bestaat uit een zeer

omvangrijke verzameling van hoofdzakelijk gebruikte zegels uit bijna alle landen, inclusief de onderzochte gebieden. Deze collectie is zeer breed en gedetailleerd en zeer de moeite van een nader onderzoek waard. Daarnaast is er natuurlijk de eigen collectie van het museum die in de loop der jaren opgebouwd is doordat het museum van de UPU sinds haar oprichting in 1874 de zegels ontving van alle landen die op enig moment bij de UPU waren aangesloten. Deze verzameling bestaat dus hoofdzakelijk uit postfrisse, ongebruikte zegels en zou in principe compleet hebben moeten zijn vanaf genoemd jaartal. Hieronder beschrijf ik mijn bevindingen in meer detail uitgesplitst naar de 'De Castro' collectie en de 'eigen collectie', per gebied. De catalogusnummers verwijzen naar Edifil.

DE 'DE CASTRO'-COLLECTIE

Onder de zegels van **ANTILLAS** tot en met 1871 is geen scherp onderscheid gemaakt tussen de zegels van Antillas die zijn uitgegeven voor gebruik op beide eilanden en de zegels die zijn uitgegeven voor specifiek gebruik op Cuba. De collectie is compleet tot 1871 en bevat gebruikt en ongebruikt door elkaar, 2 falsificaten die nog niet als zodanig waren aangemerkt en geen zegels met bijzondere stempels, plaatfouten, etc.

De **CUBA** verzameling begint in 1873 en is niet compleet. Er is een redelijke verscheidenheid aan stempels en zegels met kleurverschillen en 2 met een plaatfoutje (nrs 152 en 153 met gebroken ovaal rechtsboven). Bij de stempels herkende ik de Amerikaanse paqueboot stempels 3 en 12, een YSLA stempel, een aantal NA/NE stempels en een violet comunicaciones stempel op zegel nummer 104. Van zegel nummer 71 (Alfonso XII, 5 ct grijsblauw) zijn alle 3 de bestaande typen aanwezig. Eén zegel bleek van Puerto Rico te zijn. Voorts zijn er nog 3 Puerto Principe zegels, wat zegels uit de periode van de USA interventie en verder Republiek tot 1917. De Spaanse dienstzegels (4-6) en de telegraafzegels ontbreken.

Van **PUERTO RICO** zijn er een aantal leuke kleurfouten te zien, waaronder nummer 13ec (met een groot Ministerio de Ultramar muestra stempel) en het bekende paartje zegels 64 + 66eca (8 en 3 ct donkerbruin) met Alfonso XII. Er zijn enkele zegels met lineaire (plaatsnaam-) afstempelingen, telegraaf stempels, gemeentewapen en San Juan kroonstempels, T-stempels, periodicos-franco stempels en Estacion de Telégrafos stempels. Van zegel nummer 56 zijn er 2 exemplaren met een door mij niet herkende buitenlandse afstempeling bestaande uit een nummer met daar omheen 5 concentrische cirkels. Alle

Alfonso XII zegels zijn van type 1. Verder zag ik nog een nr 129 met (gewone) Muestra opdruk, 21 zegels met de Habilitado para 1898 y 1899 opdruk (waaronder nr 117, violet), maar liefst 2 zegels nr 134 met de zeldzame lokale Habilitado/4 ctvs violette opdruk uit Mayagüez (overigens een niet officieel erkende privé opdruk) en enkele Impuesto de Guerra opdrukken (waaronder de Impuesto de Guerra/2c. de peso opdruk in rood). Verder zijn er nog wat zegels uit de USA interventie tijd met Puerto Rico en Porto Rico opdrukken. De verzameling is nagenoeg compleet op hoofdnummers maar er ontbreekt nogal wat van de opdrukzegels.

Van **FILIPINAS** is er ook betrekkelijk veel materiaal, maar eveneens niet compleet. Naast de hoofdnummers zag ik enkele taladro circular telegraaf zegels, Habilitado opdrukken en andere opdrukken. Interessant is hier de bestudering van de diverse typen zegels van de Alfonso XII emissie uit 1880-1889. Helaas ontbreekt de dure zegel nummer 75. Voorts zag ik nog 2 fiscaalzegels.

DE 'EIGEN' COLLECTIE VAN HET PTT MUSEUM

Dit laat zich eenvoudiger beschrijven. Van **ANTILLAS** zag ik alle hoofdnummers tot 1871 compleet en ongebruikt. Eén zegel van Filipinas werd op mijn verzoek gesepareerd. Het vervolg vanaf 1873 is onder **CUBA** te vinden, maar van de collectie tot 1898 ontbraken nogal wat exemplaren die nadien voor zover mogelijk zijn aangevuld met gebruikte zegels of nog steeds ontbreken. Verrassend is dat de gewone zegel nummer 71 van type 1 ontbreekt (Alfonso XII, 5ct grijsblauw). Overigens waren de meeste zegels van Alfonso XII van het type 1. De telegraaf zegels zijn eveneens niet compleet. Leuk waren enige zegels met de Ministerio de Ultramar Muestra opdruk en vooral de 5 zegels met de gewone muestra opdruk van 13 x 3 mm en 1 zegel nummer 152 met de zeldzame **kleine** gewone violet muestra opdruk van 10,5 x 1 mm. Tot nu toe heb ik die opdruk alleen nog maar eerder gezien in een museum in Londen.

Het vervolg onder **PUERTO RICO** vanaf 1873 zou theoretisch gezien compleet hebben moeten zijn omdat dit geheel in de UPU periode valt. Maar dit is helaas niet het geval. De ontbrekende zegels zijn ook hier waar mogelijk aangevuld met gebruikte zegels. Ik zag geen afwijkende zegels, kleurfouten of plaatfouten. Alle Alfonso XII zegels zijn van type 1 m.u.v. 1 zegel nummer 65 van type 2 (5ct, grijsblauw). Van de zegels met opdruk zijn de moeite van het vermelden waard: een aantal zegels met de gewone muestra opdruk van 13 x 3 mm en 1 zegel nummer 122 met de **kleine** gewone muestra opdruk van 10,5 x 2 (!) mm., enkele Habilitado para 1898 y 1899 opdrukken, 3 zegels met de Provisional opdrukken

(lage waarden), enkele leuke Impuesto de Guerra opdrukken, o.a. de nummers 30 en 32 en ook nog de rode Impuesto de Guerra/2c de peso opdruk op zegel nummer 110. Tot slot zijn er nog wat zegels uit de USA interventie periode. **FILIPINAS** heb ik wegens tijdgebrek verder niet onderzocht.

CONCLUSIE

Ik heb geen spijt van mijn bezoek ondanks de in de aanvang gemelde minder positieve bevindingen omdat het toch wel goed is om een uitgebreide collectie, zoals die van De Castro zo, dicht bij huis te kunnen inzien, vooral voor collega-verzamelaars die zelf weinig referentiemateriaal hebben. En er zijn weldegelijk enkele meer zeldzame zegels, zij het weinig spectaculair materiaal. De verzameling staat in geen verhouding tot de verzameling van het Museo Postal De Cuba in Havana waarvan u vorig jaar mijn verslag heeft kunnen lezen, maar dat is begrijpelijk omdat dat een gespecialiseerde verzameling is. Toch raad ik u aan eens langs te gaan. Voor het bezoeken van de studiezaal dient u een vakantiedag op te offeren en telefonisch een afspraak te maken, zoals hiernaast vermeld staat (uit het maandblad Philatelie).

WELKOM OP DE STUDIEZALEN VAN HET MUSEUM

Iedere donderdag kunt u terecht in de bibliotheek van het PTT Museum, na telefonische afspraak: 070-3307570 of 070-3307572.

Voor een bezoek aan de studiezaal Post kunt u bellen met 070-3307560, voor het maken van een afspraak op een van de donderdagen 3 en 17 juni, 1, 15 en 29 juli, 12 en 26 augustus, 9 en 23 september.

Hans Vinkenborg

Boekbespreking: Falsos Postales de Antillas, Cuba y Filipinas, door Armengol & Rosell i Soler

door: Hans Vinkenborg

Voordat ik u iets vertel over de inhoud dien ik u eerst de volledige titel van dit boek te melden; deze luidt: 'Catálogo descriptivo de los sellos de época, Falsos Postales de las antiguas posesiones Españolas en Antillas, Cuba y Filipinas'. De auteurs heten voluit: Manuel Armengol Bosch en F. Xavier Rosell i Soler. Alle tekst in het boek is zowel in het Spaans als in

MANUEL ARMENGOL BOSCH
F. XAVIER ROSELL i SOLER

FALSOS POSTALES

ANTILLAS, CUBA Y FILIPINAS

PUBLIAFINSA
DIVISION EDITORIAL DE AFINSA

het Engels gedrukt om een groter aantal lezers te bereiken, maar de Engelse tekst is wel geschreven door iemand die de Engelse taal niet geheel machtig is, waardoor soms onbegrijpelijke teksten ontstaan. Het is

gedrukt op lichtgeel papier met afbeeldingen in zwart/wit en een full-colour boekomslag en het ziet er zeer verzorgd uit.

Het boek is al in 1992 verschenen bij Afinsa in Madrid, het telt 103 bladzijden en het heeft het ISBN nummer 84-604-4262-4. Het is bij Afinsa in Madrid te bestellen, zowel per post als per e.mail. De prijs bedraagt slechts PTA 1.500 in de winkel in Spanje (voor zover het op voorraad is) en de eventuele portokosten bedragen PTA 600 bij toezending.

Het boek is de moeite van een bespreking waard omdat het tot op de dag van vandaag het meest complete overzicht geeft van de vervalsingen van de genoemde kolonien. Achtereenvolgens wordt aandacht besteed aan de volgende zegels :

Antillas: Edifil nummers 7, 8, 10, 13, 14, 16, 17, 20, 22, 23 en 26;
Cuba: Edifil nummers 14, 32, 100, 101, 102, 103, 115, 127, 161 en 164;
Filipinas: Edifil nummer Telegrafos 34.

Met de complete opsomming van deze nummers wil ik u o.m. duidelijk maken dat dit boek, hoe goed ook qua inhoud, bij lange na niet volledig is. Zo valt mij ondermeer op dat:

sommige zegels ontbreken, zoals Antillas Edifil nummers :
11, 12, 15, 13AF, 16AF, 18 en 21;
sommige zegels van Cuba ontbreken, zoals Edifil nummers :
10 (valse opdrukken), 11, 12, 15, 16, 18, 19, 21, 22, 23, 24, 39, 44, 46,
49, 53, 55, 71 en 73 en valse opdrukken op zegels 74-88;
sommige zegels van Puerto Rico ontbreken, zoals Edifil nummer :
101, 135, 138 en 148 en zegels met valse opdrukken op zegels van
Puerto Rico;
nagenoeg alle vervalste zegels van Filipinas ontbreken.

Zonder hiermee een complete opsomming te willen geven van alle bestaande vervalsingen, ziet u maar weer dat zelfs het boek met de meeste volledigheid nog niet de helft behandelt van wat er in de kolonien is vervalst. Daarbij merk ik op dat de door mij aangehaalde vervalsingen ook een aantal niet-postale vervalsingen bevatten, maar ook dan blijft het feit dat er vele postale vervalsingen niet worden behandeld en zelfs niet worden gemeld. Is het daarom een slecht boek? Neen, maar het is wel een gemiste kans terwijl het voor de lezer geheel onduidelijk blijft waarop de gekozen selectie is gebaseerd en waarom er zo veel ontbreekt!

Ten positieve moet opgemerkt worden dat de wel behandelde zegels

goed gedetailleerd zijn. Zo wordt steeds een afbeelding van iedere besproken vervalsing getoond naast een exemplaar van de echte zegel, waardoor vergelijking goed mogelijk is. De tekst is duidelijk in al zijn details. Waar mogelijk wordt gemeld in welke plaats de vervalste zegel is gebruikt. Enigszins dubieus is wel de inschatting van de schrijvers van de zeldzaamheid van de behandelde vervalsingen. Maar zeer positief is ook dat naast het Edifil catalogus nummer bij iedere zegel het typenummer gemeld wordt dat aan deze vervalsing is gegeven door eerdere auteurs die over de vervalsingen hebben gepubliceerd (zoals Guerra Aguiar, Navarro Payá, Graus en Monge). Hierdoor is het beter mogelijk om de diverse bestaande publikaties naast elkaar te leggen wanneer een studie van de falsificaten ter hand wordt genomen.

Een groot deel van het boek wordt gewijd aan de diverse bekende typen vervalsingen van de Isabel II zegels van Antillas. Wat dat betreft is het de meest uitgebreide opsomming die ik ken. De blauwe ' ½ Real de plata fuerte' zegel (Edifil nr. 7) is de meest vervalste zegel uit de Spaanse filatelie en in dit boek worden 13 verschillende typen behandeld. En van de groene '1 Real de plata fuerte' zegel (Edifil nr. 8) van Isabel II worden 4 typen behandeld. Hiervoor alle lof!

Een ander opvallend punt is dat uitgebreid aandacht wordt besteed aan de diverse typen vervalsingen van de 5 céntimos en de 10 céntimos zegels van Cuba met koning Alfonso XII uit 1882/88 (Edifil nummers 71 en 100 t/m 103). Alhoewel de vervalste zegels van deze waarden over het algemeen zo slecht zijn dat een blind paard op een meter afstand al kan zien dat er iets niet klopt, is het waardevol om alle bekende typen met hun kenmerken nog eens op een rijtje te zetten waarbij nuttige achtergrondinformatie wordt verstrekt. En daarom beveel ik u het boek toch in uw aandacht aan.

Imperio Colonial Portugues

Toen Portugal na het verdrag van Alcacovas haar Monopoli op West-Afrika mocht behouden, werd **Diogo Cão** (Portugal, Núcleo 1992) uitgezonden op verdere ontdekkingstochten, voorbij het "White man's grave" van de 'Liberiaanse' en Nigeriaanse kusten. In zijn karaveel had hij een aantal **Padraoes** (Angola, Núcleo 276) bij zich; uit steen gehouwen pilaren waarop een cubus en een kruis met het wapen van Portugal, een tekst in het Latijn of Portugees en de naam van

de koning. Er was ruimte voor de naam van de ontdekkingsreiziger(s) en de datum van de ontdekking (Portugal, Núcleo 1768).

Diogo Cão was niet van adel, maar stamde uit een zeemansfamilie en mag toch wel tot één van de moedigste ontdekkingsreizigers van de geschiedenis worden gerekend. Om vanuit de bekende wereld te zeilen naar de onbekende, spiedend naar zeedragen

van onvoorstelbare grootte, wetende dat ergens de wereld eindigt, het water over de rand stroomt en dat het te laat is om te keren als je de maalstroom in de gaten krijgt.

Waarschijnlijk een door de Venetianen verspreidt gerucht met het doel hun lucratieve specerijënhandel te beschermen. En *toch* doorvaren. De overtreffende trap van moedig!

Op de eerste tocht van Diogo Cão, waarbij hij meer nieuw gebied ontdekte dan enig ander ooit voordien had gedaan, berekte Hij de monding van de Congo-rivier, lokaal bekend als de Zaire of Grote Rivier en zette daar een Padrao op (1482). De volgende Padrao plantte hij bij Cabo Negro, voor de kust van wat nu Namibië is. Deze Padrao staat nu in Lissabon. Deze Padrao heeft de tekst : "In het jaar 6681 van de schepping van de wereld en 1482 van de geboorte van onze Heer Jesus Christus, werd op bevel van de machtige prins Koning Joao II van Portugal, dit land ontdekt en deze zuil opgezet door Diogo Cão, lid van zijn hofhouding".

Op de heenweg had hij enkele mannen aan de Congo achter gelaten in de hoop dat ze naar Prester John (de mythische Ethiopiër) konden wandelen. Toen op de terugweg bleek dat deze heren nog niet retour waren, nam hij 4 gijzelaars mee naar Lissabon.

Op zijn tweede tocht, nu in de adelstand verheven, bracht hij deze gijzelaars (bekeerd!) terug en kwam deze keer tot Golfo de S. Maria (= de huidige Walvisbaai voor de Namibische kust), plantte zijn Padrao (± 1485) en zeilde nog iets verder. Wat er daarna met hem is gebeurd, is een mysterie. Sommigen denken dat hij langs deze 'Skeleton Coast' om het

leven is gekomen. Anderen denken dat hij zijn Prester John Delegatie op de Congo tegemoet is gevaren, waar in Yelala op een rots *boven* de stroomversnellingen de volgende ongedateerde inscriptie te vinden is :

"Naar deze plaats kwamen schepen, gezonden door Joao II, Koning van Portugal, *Do Cao*, Po Annes, Po da Costa" en ernaast het bericht van

overlijden : "Jo Santiago † door ziekte, Jo Alvez" (Angola, Núcleo 299). Overigens slaat het "Restauração 1648 - ....." op het door Portugal terug veroveren van Angola op de Republiek der 7 Provinciën in dat jaar.

De volgende, *Bartholomeu Dias* (Portugal, Núcleo 2064) wist in ieder geval dat hij tot hier toe geen gevaar liep over de rand van de wereld te vallen, hetgeen beslist een geruststellende gedachte geweest moet zijn.

K.A.E. Gludovacz

St. Maarten van Dume

Het verzamelen van postzegels heeft menigeen al tot de overweging gebracht wat de mens er toe brengt deze miniaturen, soms ten koste van hoge bedragen, bij één te garen. De meest gevolgde methode is het vullen van open vakjes; de wat dieper gravende filatelist houdt zich verrukt bezig met merkwaardige tandingen, papiersoorten en dikten, kleurafwijkingen, misdrukken, stempels en proeven. De thematische liefhebbers bestudeert intens de achtergronden van zijn of haar geliefd onderwerp.

Vaak echter komen wij niet verder dan dergelijke studies en vergeten wij hoe zo'n postzegel tot stand is gekomen. De catalogus vermeldt keurig de drukwijze, tanding, kleuren en de looptijd met een summier verwijzing naar één of andere herdenking. Meestal gaan wij achteloos aan die herdenking voorbij. Het eeuwfeest van de één of ander is voldoende.

Maar toch is er veel meer te melden over een bepaalde 'huis en tuin'-zegel; nemen wij als voorbeeld Núcleo-nummers 778 - 779. Dit zijn twee zegels die het feit herdenken van de aankomst van St. Maarten van Dume op het schiereiland (Peninsula) en wel veertien eeuwen geleden. "Juist", denkt een ieder, "St. Maarten, de bekende heilige die zijn jas doormidden sneed en aan een arme gaf; verder als bisschop van Tours en als patroonheilige van herbergiers door het leven gaat".

Op 11 november vierden wij als kind nog St. Maarten als een vervroegde Sinterklaas. Als wij nu in aanmerking nemen dat St. Maarten in 1950 zijn aankomst veertien eeuwen eerder op het schiereiland vierde, moet hij wel zeer heilig zijn geweest om in het jaar 371 zijn mantel door te snijden en in 550 de Portugese kust aan te doen. Dus moet het een andere St. Maarten zijn, die niet van Tours was, maar uit Dume stamde. Wie is deze heilige, waar ligt Dume en wat deed hij bij aankomst op de Peninsula in 550? Het ligt voor de hand dat hij ging kerstenen en ook bekend is dat

van 18 tot 22 oktober 1950 er in Braga een congres gehouden werd ter nagedachtenis van zijn verschijnen op de Portugese kust veertien eeuwen terug. Op dit congres werd gedebatteerd over politieke, religieuze, biografische, sociale en archeologische thesissen. Tevens werden er religieuze feesten georganiseerd, concerten gehouden en ook excursies waaraan de debatterende congressisten deelnamen. Dus heeft St. Maarten van Dume een zeer diepe indruk gemaakt, zeker in Braga, maar buiten de Congres-festiviteiten weten wij niets over deze heilige en een onderdeel nu van de filatelie is dit uit te vinden. Er is nog niets uitgevonden, hoewel de bronnen voor handen zijn, dus verwachten wij uw snelle reacties.

Hiermee echter is het hoofdstuk St. Maarten van Dume in het geheel niet afgesloten, omdat de vice-president van de Câmara Municipal het tragische idee kreeg om ter gelegenheid van het Congres (18 - 22 oktober 1950) een herdenkingsuitgifte te plannen die de aankomst van St. Maarten van Dume veertien eeuwen geleden tot onderwerp zou hebben.

Op 24 juli 1950 richtte hij zich in een officieel schrijven tot de Post-directeur met het verzoek de zegels tijdens het Congres van 18 - 22 oktober uit te geven.

Reeds op 31 juli willigde de Post-directeur dit verzoek in, gesecondeerd door de Minister, hoewel hij toen al voorzag dat 18 - 22 oktober nooit gehaald kon worden.

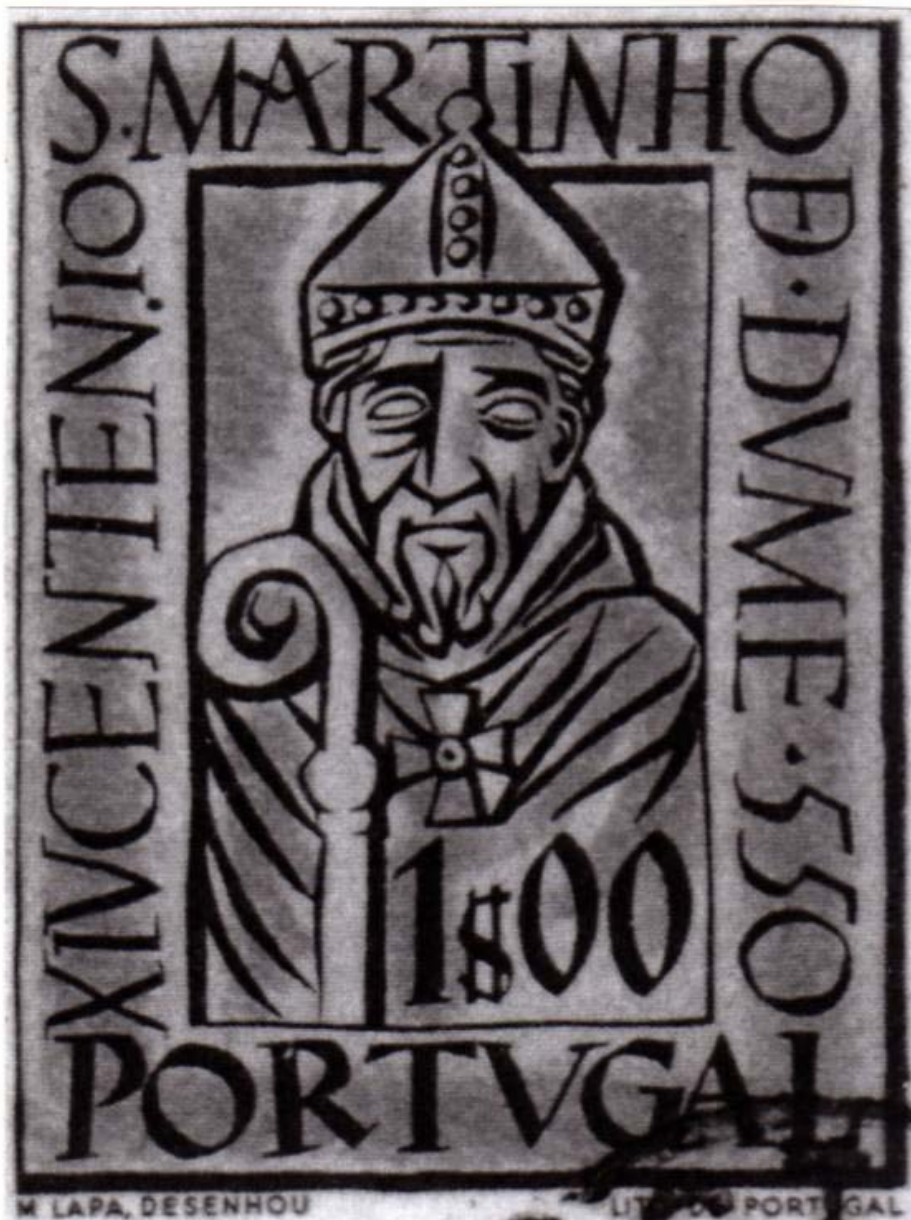
Marques schrijft in zijn *Historia do Selo Português* dat de enig juiste reactie zou zijn geweest de uitgifte te laten vervallen; echter werd op 4 augustus 1950 aan Braga het officiële verzoek gedaan documentatie op te sturen om als basis voor een ontwerp te dienen.

Op 7 augustus dankte de vice-president van de Câmara Municipal het positieve antwoord op zijn verzoek en drong erop aan de zegels in oktober te lanceren. Tevens vermeldde hij dat de Post-directeur al in het bezit was van een brochure met een afbeelding van St. Maarten van Dume.

De Minister van Communicatie gaf zijn fiat aan de ontwerp-opdracht en op 16 augustus werd de schilder Manuel Lapa gevraagd een schets te maken voor een eventuele koperdruk (talhe doce) en op dezelfde datum ontving hij de brochure met een afbeelding.

Na diverse maningen stuurde Lapa tenslotte op 12 oktober 1950, zes dagen voor het Congres, zijn schets op naar de Posterijen, waar de autoriteiten bezwaar maakten tegen het ontwerp en vroegen om aanpassingen.

Op 27 oktober 1950 werd bij ministeriële beslissing de uitgifte als urgent gewaarmerkt en kon zodoende aan wettelijke consulten worden voorbijgegaan. Om tijd te sparen liet men het idee van koperdruk (talhe doce) varen en verzocht men de Casa da Moeda om een druk in offset.

Toen echter het ontwerp van Lapa van A4 was verkleind tot een postzegelformaat viel het op dat er te veel hardheid was in de gelaatsuitdrukking van de heilige. Dus moest Lapa opnieuw veranderingen aanbrengen en wel twee keer op 14 november 1950 en later nogmaals in mei 1951!

Intussen had de Câmara Municipal in december

1950 nog steeds het prijzenswaardige idee de herinneringszegels in 1950 uit te geven en op 4 december werden de Posterijen daartoe uitgenodigd. Dit was nu onmogelijk door de diverse vertragingen en in april 1951 probeerde Braga opnieuw de uitgifte te doen slagen toen de Posterijen St. Maarten voorlopig lieten rusten ter voorbereiding van andere uitgaven, die men belangrijker achtte. Ook een nieuw verzoek uit Braga werd niet gehonoreerd. Pas in augustus 1951 werd de zaak vervolgd door de Litografia de Portugal te vragen of men het drukwerk van de Casa da Moeda kon overnemen, daar deze firma overbezet was. Dit verzoek kwam van de Directeur van Industriële Zaken en werd ingewilligd door de Post-directeur op 9 oktober en de Permanente Commissie op 17 november 1951, ruim een jaar dus na het Braga Congres.

Nu kwam echter de Junta Nacional de Educação met een kleuroordeel over het ontwerp en gaf op 19 december 1951 als 4e instantie haar accord. Toen hierna de Minister als 5e instantie op 10 januari 1952 accord ging kon de Directeur van Industriële Zaken op 29 januari 1952 het volgende plan voor hoeveelheden en waarden lanceren :

1\$00 - 4.000.000 en
1\$50 - 1.000.000.

Omdat nu de drukkosten bij de Litografia de Portugal hoger lagen dan de Casa da Moeda, prefereerde de Post-directeur :

1\$00 - 10.000.000 en
3\$00 - 350.000.

Toen werd echter besloten om de drukwerken in een concours te laten verlopen tussen de 'Lithograven' Maia, Portugal, Nacional en Bertrand op 6 maart 1952.

En op 20 maart 1952 werd toch de Litografia de Portugal als drukker aangenomen vanwege de laagste kosten. Op 27 mei 1952 werd deze firma opgedragen per contract de zegels 90 tot 120 dagen na de officiële bestelling te leveren. De bestelling echter gebeurde pas op 13 juni 1952 voor een bedrag van 185.365\$00.

Op 1 augustus werden de kleuren uitgezocht en midden december 1952 werden de zegels in deposito afgeleverd bij de Posterijen. Op 26 februari 1953 werden de zegels in circulatie gebracht, met speciale herinneringsstempels en 6.000 FDC's, alles ter ere van het herdenkingscongres van 18 tot 22 oktober 1950, dat de aankomst van St. Maarten van Dume veertien eeuwen vroeger memoreerde. Met andere woorden bijna 2 1/2 jaar te laat en op een tijd dat niemand zich nog een Congres voor de geest kon halen.

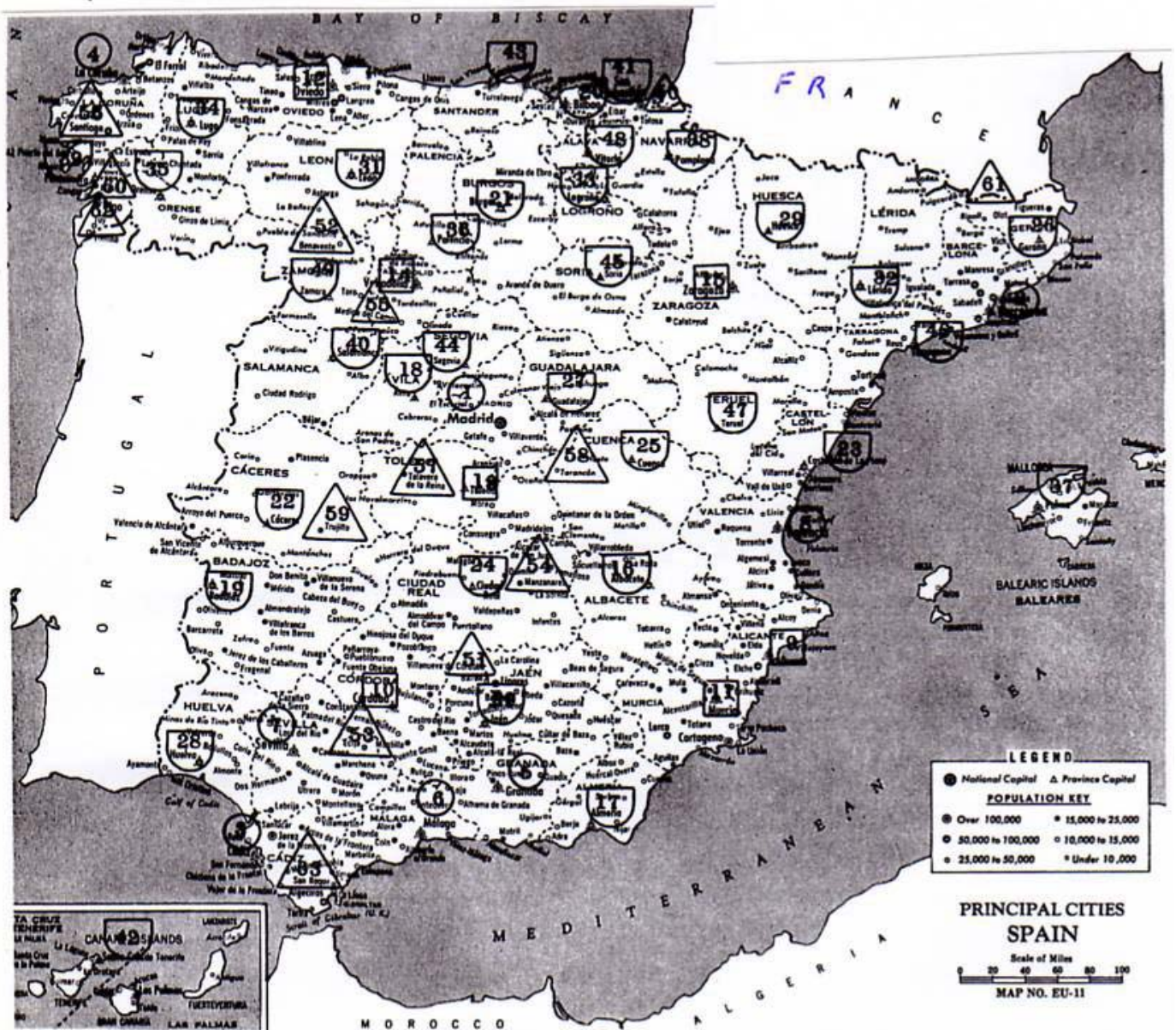
Dit verhaal, zoals A.H. de Oliveira Marques het voorstelt, geeft ons een duidelijk beeld van wat er allemaal bij een simpel zegeltje komt kijken. Hoeveel instanties hun zegje hebben en hoe onzinnige emissies tot stand komen.

Persoonlijk vind ik er een zekere tragiek in liggen dat beroemde schilders en graveurs hun meesterwerken gereduceerd zien worden tot piepkleine miniatuurtjes die alleen met een loupe naar waarde geschat kunnen worden. En hoevelen kijken niet over zo'n kleinood heen, zonder een vermoeden te hebben voor alle inspanningen, tegenwerkingen en zelfs manipulaties die de achtergrond vormen van de totstandkoming van een simpele emissie.

Jan van Gerwen

Nummerstempels van de Spaanse Postadministraties op de 'RUEDA DE CARRETA' stempels (1858-1873)

Regelmatig worden door leden Spaanse zegels getoond waarop een stempel voorkomt met een nummer, ook u zult er wel enkele hebben. Bekend is veelal wel dat deze nummers aangeven door welke postadministratie of stad deze zegels zijn afgestempeld, maar niet is altijd bekend welke postadministratie welk nummer had. Ook in de Vraagbaak komen hier regelmatig vragen over naarvoren. Daarom geef ik een volledige opgave van alle gebruikte nummers en de daarbij behorende postadministraties.

Deze nummers kwamen o.m. voor in het stempel genaamd 'rueda de carreta' waarvan hierbij een willekeurig voorbeeld wordt getoond van nummer 42. Dit type stempel is op 7 oktober 1858 ingevoerd en is veel gebruikt in Spanje en het bleef in gebruik tot 1873. Maar de nummers van de postadministratie zijn ook later nog gebruikt in diverse andere typen stempels, zoals de 'parilla con cifra' en de diverse typen 'fechador'. Met deze nummers bent u dus in staat om vast te stellen waar uw zegels uit die periode zijn afgestempeld. Het overzicht dat hieronder volgt is afkomstig van een in 1933 door Mateo Fernández in de krant ABC in Madrid gepubliceerd overzicht.

nr. postadm.:

- 1 MADRID
- 2 BARCELONA
- 3 CÁDIZ
- 4 CORUÑA
- 5 GRANADA
- 6 MÁLAGA
- 7 SEVILLA
- 8 VALENCIA
- 9 ALICANTE
- 10 CÓRDOBA
- 11 MURCIA
- 12 OVIEDO
- 13 TOLEDO
- 14 VALLADOLID
- 15 ZARAGOZA
- 16 ALBACETE
- 17 ALMERÍA
- 18 ÁVILA
- 19 BADAJOZ
- 20 BILBAO
- 21 BURGOS

nr. postadm.:

- 22 CÁCERES
- 23 CASTELLÓN
- 24 CUIDAD REAL
- 25 CUENCA
- 26 GERONA
- 27 GUADALAJARA
- 28 HUELVA
- 29 HUESCA
- 30 JAÉN
- 31 LEÓN
- 32 LÉRIDA
- 33 LOGROÑO
- 34 LUGO
- 35 ORENSE
- 36 PALENCIA
- 37 PALMA de MAL.
- 38 PAMPLONA
- 39 PONTEVEDRA
- 40 SALAMANCA
- 41 S.SEBASTIÁN
- 42 SANTA CRUZ DE TENERIFE

nr. postadm.:

- 43 SANTANDER
- 44 SEGOVIA
- 45 SORIA
- 46 TARRAGONA
- 47 TERUEL
- 48 VITORIA
- 49 ZAMORA
- 50 IRÚN
- 51 BAILÉN
- 52 BENAVENTE
- 53 CARTAGENA *)
- 54 FERROL *)
- 55 MEDINA del CAMPO
- 56 SANTIAGO
- 57 TALAVERA dl REINA
- 58 TARANCÓN
- 59 TRUJILLO
- 60 VIGO
- 61 LA JUNQUERA
- 62 TUY
- 63 SAN ROQUE

De administraties waren onderverdeeld in grootte en belangrijkheid, en wel als volgt :

postadministraties 01 - 08 (zie 'O' op kaartje*) :

Administraciones principales (hoofdadministraties),

postadministraties 09 - 15 (zie '□' op kaartje*) :

Administraciones de primera categoría (admin. van de 1^e categorie),

postadministraties 16 - 49 (zie '∩' op kaartje*) :

Administraciones de segunda categoría (admin. van de 2^e categorie),

postadministraties 50 - 63 (zie 'Δ' op kaartje*) :

Estafetas de cambio (uitwisselingskantoren).

* kaartje is uit het boekwerkje "The postal markings of Spain" van Th. van Dam.

Opgemerkt kan worden dat de kantoren 1 t/m 49 gevestigd waren in grotere, doorgaans u bekende Spaanse steden. Maar dit is niet het geval met de kantoren onder nummers 50 t/m 63; deze kantoren (*'Estafetas de cambio'*) waren gevestigd in grensplaatsen of havensteden waar post uit het buitenland binnenkwam. Op deze kantoren kreeg elk poststuk doorgaans een transitstempel (vooral 'Irun' en 'Cartagena' zijn erg bekend), alhoewel transitstempels ook bekend zijn van b.v. een stad als 'Cadiz' waar de meeste post uit de overzeese kolonien binnenkwam.

In de Unificado catalogus wordt ook een overzicht gegeven van de gebruikte nummers van de *'rueda de carreta'* stempel en als we die vergelijken met het bovenstaand overzicht dan blijkt dat er 2 verschillen bestaan, gemerkt met *); in de Unificado worden namelijk de *'Estafetas de Cambio'* nummers 53 en 54 van een andere plaatsnaam voorzien, t.w.:

<u>nr.</u>	<u>postadministratie (volgens Unificado):</u>
53	ECIJA
54	MANZANARES

De verklaring voor deze verschillen kan ik u helaas nog niet met zekerheid geven. Het is opmerkelijk dat de door Unificado genoemde 2 plaatsen *'Estafetas de Cambio'* zouden zijn, terwijl ze allebei niet aan de kust of aan een bevaarbare rivier liggen, terwijl dit wel het geval is met de door Mateo Fernandez opgegeven plaatsen.

Een verder onderzoek in de beschikbare literatuur zal in de toekomst uitkomst moeten bieden. Ondanks alles ben ik gevoelsmatig toch bereid om de Unificado nummering het voordeel van de twijfel te geven omdat die ruim 60 jaar recenter is en (naar ik veronderstel) is gebaseerd op later beschikbaar gekomen feiten. Zodra ik meer over dit verschil te weten kom zal ik het u melden, zodat u wat deze 2 nummers betreft in de toekomst

die ruim 60 jaar recenter is en (naar ik veronderstel) is gebaseerd op later beschikbaar gekomen feiten. Zodra ik meer over dit verschil te weten kom zal ik het u melden, zodat u wat deze 2 nummers betreft in de toekomst nog een vervolg mag verwachten.

Tenslotte dient nog opgemerkt te worden dat de stempels in het zwart werden aangebracht maar dat er in enkele gevallen ook afwijkende kleuren stempelinkt is gebruikt. Hierdoor bestaan van de volgende nummers ook afwijkende kleuren:

BLAUW: nummers 1, 2, 3, 6, 9, 10, 12, 19, 21, 32, 35, 50, 51, 59, 61, 62 en 63;

ROOD: nummers: 20 en 50.

Omdat deze kleuren minder vaak voorkomen dan de zwarte zult u ook direct begrijpen dat zegels met een blauw en in het bijzonder een rood stempel aanzienlijk veel meer waard zijn dan de zwarte. In de Unificado catalogus vindt u bij het nummeroverzicht een voorbeeld van de soms forse waarden die een zegel met dit stempel heeft. Als voorbeeld heeft men daar een 4 cuartos zegel genomen uit de emissies van resp. 1856/59, 1860, 1862 en 1864. Met een goed leesbaar gekleurd nummerstempel kan de waarde al gauw vele honderden keren meer bedragen dan met een gewoon zwart ruedastempel. Het is dus zinvol dat u uw collectie op dit punt nog eens onderzoekt.

Hans Vinkenborg

Studiecommissie 'Portugese Papiersoorten'

In Iberia nummer 44 van september 1998 hebben wij een oproep geplaatst inzake een studiecommissie om de (alle) Portugese papiersoorten te onderzoeken, in kaart te brengen en het resultaat in een boekwerkje uit te geven.

Tot dusver hebben 8 mensen zich aangemeld om in deze studiecommissie plaats te nemen :

Koos Fase, Jan van Gerwen, Dio Glaudemans*, Wietze Hoogeveen, Peter Moorer, Henk Veen, Hans Vinkenborg* en Frits van Beekum.

* aangemeld als 'geïnteresseerd'.

Mochten wij iemand zijn vergeten, onze excuses daarvoor, maar u kunt

nog aanmelden tot het volgende bulletin van Iberia, dat in september 1999 zal verschijnen.

U kunt nog Informatie aanvragen, zich aanmelden etc. bij Frits van Beekum.

Na de bijeenkomst van 25 september 1999 zal de studiecommissie van start gaan. In oktober 1999 zal dan de eerste bijeenkomst moeten plaatsvinden. Datum en plaats nog nader overeen te komen.

Om in oktober 1999 te kunnen starten, verzoeken wij de leden eerst hun boekenkast te raadplegen; wat zij aan literatuur hebben staan waarin papier van de Portugese zegels wordt beschreven. Ook de boeken die alleen over papier en/of het maken van papier gaan, kunnen van belang zijn. Gaarne de gevonden boeken op een lijst vermelden en deze meenemen op de bijeenkomst van 25 september 1999.

Het ligt in de bedoeling, eind 1999 - begin 2000, een (gespecialiseerde) papierfabriek te bezoeken, zodat wij kunnen zien hoe papier wordt vervaardigd en welke 'coating' het papier (eventueel) kan krijgen, etc. Wij proberen thans een videoband te bemachtigen waarop het vervaardigen van papier wordt getoond.

De nodige apparatuur, voor zover nodig, zal tijdens de bijeenkomsten aanwezig zijn.

Tenslotte verzoeken wij nog ieder lid, die informatie heeft over papier en/of papiersoorten, zich te melden bij Frits van Beekum. Alle overige voorstellen die met dit onderwerp te maken hebben, zijn uiteraard van harte welkom.

Tot 25 september en een zeer

Prettige vakantie!